

M. ŞEHMUS GÜZEL

ÖZBEÖZ

ekitap.ayorum.com

M. ŞEHMUS GÜZEL

ÖZBEÖZ

İlk sunumu: 25 Aralık 2019

Yapıt: M. Şehmus GÜZEL

Teknik yönetmen: Ferruh DİNÇKAL

Kapak : MŞG

Dizgi : MŞG

Sayfa düzeni : MŞG

İSN : Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Zamana, duruma, gelişmelere bağlı.

Bu yapıtın yayın hakları yazarına aittir.

Kitaptan edinmek için iletişim : Gerekirse. Şimdilik ekitap.ayorum.com deyin, tıklayın, "indirin", götürün. Hediyeimizdir.

İçindekiler

POKER GECELERİ	5
BİR AN BİR ANI	14
COĞRAFYA-M.....	18
JACQUES ARTIK ORADA DEĞİL	23
“YAĞ YAĞMUR YAĞ!”	30
HER HAYAT BİR HAYAT (ÖZGEÇMİŞ YAZMAK)	34

POKER GECELERİ

1960'larda, belki daha öncelerinde de, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "Poker ve briç bilmeyenler diploma alamazlar" diye bir deyiş, bir espri, yerleşik bir deneyim vardı. Üçüncü veya en geç dördüncü sınıfta mutlaka poker ve briç ya da her ikisi için gerekli uygulamalı dersler ve seminerler alınmış, ustalardan geçer notla gönderilmiş olurdunuz. Mutlaka.

O yıllarda öncelikle öğretim üyelerinin, ama bilhassa entellektüel ve kesinlikle pipo için öğretim üyelerinin tiryaki olduğu satrnaç bu durumda bir parça marjinal kalıyordu. Satranç öğretim üyelerinin öğle yemeği sonrasında kendilerine mahsus "oda"da oynanırdı. Daha sonraki yıllarda satranç geniş boyutlar kazanacak ama 1960'larda varsa yoksa poker ve briç döneminin tam içindeydik. Her ikisi de daha çok SBF Yurdu odalarında ve Fakülte çevresindeki mütevazı kahvelerde icra edilirdi.

Üçüncü sınıfta ve daha geniş bir zaman içinde dördüncü sınıfta pokere başladım. Briç biraz daha sonra geldi. Ama poker özellikle ekmek paramı kazanmak için bir tür geçim kapısı biçimini alıverdi. O kadarki kimi poker maçlarından önce "garanti" olacak bir miktar para gösterilmesi gerektiği için, bir anlamda "sermayem" olarak takdim edebileceğimi bu parayı bulabilmek hakiki bir dertti ve bu nedenle bir, bazen iki arkadaşla "ortak" olmam gerekiyordu. Çünkü pokere başlamak

için gerekli söz konusu “garantiyi” gösterecek kadar bile param yoktu. Evet itiraf ediyorum, nasıl olsa ve mutlaka kazanacağım diyerek kimi poker maçına cebimde beş veya on lira ile başladığım oldu. Bu nedenle dikkatli başlıyordum maçlara, kazanabileceğim kartlarla, kazanmam kesin olacak oyuna giriyordum önceleri, ve kazandıkça daha rahat oynayabiliyordum. Genellikle kazanıyordum. Nitekim bunun sonucu birkaç yakın arkadaşım poker partisi öncesinde “garanti” olarak gösterebileceğim parayı vermekten çekinmiyordu ve oyun bitiminde ödünç verdikleri sermayeyi ve kazandığımdan haklarına düşeni alıyorlardı. Böylece üç, dört, kimi kez beş arkadaş üç veya beş kuruş kazanabiliyorduk, ve işte ancak o zaman rahatça kuru fasulya ve pilav yiyebiliyorduk.

Fakülte yıllarında poker oynadığım arkadaşların arasında öyle zengin evladı, “ana kuzusu”, “babasının göz bebeği” türünden kimsecikler yoktu. Bir veya ikisi hariç. Bunlar genel olarak Ankaralı orta burjuvazinin sevimli ve kibar çocuklarıydı, ana-baba evinde yatıp kalkan, yiyip içen, samimi, dürüst, harbi ve yalansız insanlardı. Kimi aç kaldığımız günlerde kuru fasulya veya sadee kuru ya da pilav ısmarlamaktan da kaçınmayan türdendiler. Yurt’a “kız tavlama” için geliyorlardı, Orhan’ın demli tavşan kanı çayından içmek, lokantada belki bir-iki tur atmak için de. Bu arada Yurt odalarından birinde düzenlenen pokere katıldıkları da oluyordu.

Benim ve benim gibi öğlen yemeği yiyecek parası olmayan arkadaşlarım için paralı Ankaralı arkadaşlarla öğlen yemeği saatinden önce poker oynamak ve para kazanmak hayati bir önemdeydi. Öğlen yemeğini çünkü ancak para kazanınca yiyebiliyorduk. Bazen sermayeyi veren bir veya iki arkadaş, onların birer kız arkadaşı, “benimki”, bir veya iki karnı doyurulacak arkadaş için bu poker partileri çok önemliydi.

Çok.

Yurt odalarından birindeki bir veya iki seans pokerden sonra cebimizde bir miktar parayla Kantin’e inmek ve bizi bekleyen kız ve erkek arkadaşlarımızla Cebeci’nin ucuz lokantalarından birine topluca gidip karnımızı doyumak ve gülüp koklaşmak da çok önemliydi. Gençlik. Bazen sadece bir tabak bulgur pilavıyla idare ediyorduk. Bulgur pilavı evet, ama tereyağlı.

Eğer kazandığımız para izin veriyorsa bir veya iki çift öğleden sonra seanslarından birine de damlayabilirdik. Kızılay’daki “Büyük Sinema”da veya Sıhhiye’deki “Gölbaşı” sinemasında James Coburn’lü, Steve Mc-Quenli bir film varsa asla kaçırmazdık: Örneğin “Yedi Silahşörler”, “Büyük Firar” ... Hele Yılmaz’lı bir film varsa hiçbir engel bizleri durduramazdı: “Mor Defteri” “Büyük Sinema”da Filiz’le izlediğim günü, anı, zamanı bugünkümüş gibi anımsıyorum. Yılmaz Güney’li bu az bilinen filmi mutlaka birkaç kez izlemeliyiz derim ...

Poker yakamı bırakmadı. Fakülte’de ve sonra.

Evet zamanı gelince Fakülte'den mezun olunca Maliye Bakanlığı'ndan burslu öğrenci olduğum ve mezuniyet derecem uygun bulunduğu için Dışişleri Bakanlığı Muhasebe Servisi'ne "Şef Yardımcı Aday Memur" olarak atandım. Oysa ben öğretim üyesi olmak niyetindeydim. Neyse. Bu memurluk geçiciydi. Kısa ömürlüydü.

Memurluktaki ilk günüm harikaydı. Ankara'da, Bakanlıklar'da. Kravatlı, kostümlü filan. Büyükçe bir büroda altı veya yedi kişi "çalışıyorduk" ve bana verilen iş bilmenne makbuzlarını doldurmaktı. Bir günlük değil bir saatte bitirilecek türden bir iş. Eee sonra ne yapacaksın? Benim gibi yeni mezun Muharrem'in yaptığı gibi diyelim Yaşar Kemal'dan İnce Memed'i güzelce kaplayıp çekmeceye yerleştirip çalışıyormuş gibi yapıp kitap mı okumalı?

Hayır.

Sabahları işe gidip malum defteri imzaladıktan, makbuzları doldurduktan sonra bir bahaneyle bürodan çıkıp gitmek daha iyi olacaktı.

Birkaç gün sonra son derece kalendar hani "Baba"denir ya o türden değerli bir insan olan Servis müdürü beni bürosuna davet etti. Müdürümlle o günlerde yeni yeni moda olan Tunalı Hilmi'deki nezih kahvelerde, pastanelerde karşılaştığımız oluyordu ve birbirimize hep kibarca davranıyor, selamlaşıyorduk. O yanında eşi olmadığı belli genç ve şık ve alımlı bir bayanla ben yanımda Filiz'le. Evet Müdür Bey,

bürosundayız şimdi, çay ikramından sonra konuya geldi, “Şehmus Bey, biliyorum, siz Avrupa’ya gidip doktora yapmak için ders çalışıyorsunuz ve sınavı kazanınca Avrupa’ya gideceksiniz. Buradaki iş size göre değil, uygun görürseniz, büroya hiç ugramayın, sınavınıza hazırlanın, sınavınızı kazanınca gelir bürodaki işinizden resmen ayrılırsınız, bu süre içinde maaşınızı düzenli alacaksınız, merak etmeyin.”

İşte “Baba”lık.

Maaş mütevaziydi ama önemliydi. Açıklamalıyım : O maaşla ev tutmak mümkün değildi, ama iyi kötü karın doyurulabiliyordu. Ama hiçbir bakımdan yetmiyordu. İşte bu nedenle bir kez daha pokere merhaba demek zorunda kaldım. Poker sayesinde eksikimi tamamlamak, memur maaşıma ek yapmak zorundaydım. Ev tutamadığım için, artık öğrenci olmadığım halde Yurt Müdürü’nün “Baba”lığı sayesinde yine SBF Yurdu’nda altı kişilik bir odada kalıyordum. Her gece orada yatmasam bile adresim orasıydı. Ama artık Yurt’ta poker partisi düzenlemek çok ayıp olacaktı. O zaman işte, arayan mevlasını da bulur belasını da türünden, Mülkiyeliler Birliği’nin Kızılay’daki bilinen mekanında sıkı poker partileri düzenlendiğini öğrendim. Eee mezun olduğuma göre Mülkiyeliler Birliği’nin doğal üyesiydim. Tüzük gereği zorunlu aidatını filan da ödeyip üyelik işlemini hallettim ve Mülkiyeliler Birliği’ne üye, ikinci ve üçüncü katlarındaki poker ve briç masalarının vazgeçilmez dördüncüsü oldum. Geçim derdi

nedeniyle. İkinci bir iş gibi. Ay başlarında icra edilen, bir-iki günlük, pardon gecelik bir iş.

Öğrencilik yıllarındaki gibi yine bir veya iki arkadaşla “ortak” oluyordum, öğrencilik yıllarımıza göre epey yüklü ve daha seans başlamadan gösterilmesi zorunlu “sermayeyi” denkleştirdikten sonra poker partileri başlıyordu. Öyle her meraklının oynabileceği partiler değildi bunlar. En önce belli bir miktar sermayeyi göstereceksin, kuralları, içmeyi ve iki lakırdı etmeyi bileceksin, vesaire. Pokere meraklı, benden epey yaşlı ve kimi değişik kurumlarda müdür veya genel müdür Mülkiyeli abilerimiz, sağolsunlar beni ve bana benzeyen bir-iki yeni mezunu daha yolunacak kaz gözüyle görüp oyuna kabul ediyorlardı. Hele “sermayeyi” de deklare edince. “Bir cüzdan düşmüş önümüze, ayağımıza çarpıyor, almalı mı?” diyorlarmış kendi aralarında bizim gibi “çaylaklar” için.

Gece, yemek sonrasında diyelim 21 veya 22’de başlayan poker partileri, kimi kez sabahın üçüne, dördüne kadar sürüyordu. Ayın ilk gecesinde ise sabahın altısına, yedisine, sekizine kadar. Oyuncuların tümü memur ve tamamı aylığını cebine koymuş ve maça öyle başlamış olunca para bitene kadar oynayanlar oluyordu ve iş çok uzuyordu.

Bir seferinde şimdi ismini unuttuğum bir bankanın Ankara şube Müdürü veya Genel Müdürü, bilmemkaç seanstan sonra, ve sabahın dokuzunda, “Banka açılmıştır gidip biraz para alıp geleyim, bir seans daha yapalım” diye ısrar bile etmişti.

Uykusuzluktan ayakta zor duran bizler onu “Abi bu gece oynarız” diye ikna edip, pokeri o sabah ancak o saatte bitirebilmiştik.

Kimi zaman bir oyuncu, “Param bitti ama bir taksiye atlayıp eve kadar gidip geleyim” diyerek birimizden taksi parasını ödünç alır eve gider, paralanır gelir, pokere devam ederdi...

Bütün poker gecelerini anlatmam mümkün değil. Pokerle ilişkiyi Haziran 1970’de Fransa’ya doktora yapmaya gitmek üzere yola çıkmamdan birgece önce dostça kestim. O tarihten beri iskambil kağıdını elime almadım desem yeridir. Belki bir iki kez briç oynadım birkaç yakın arkadaşla. Kibritine. Hepsi bu.

Ekim 2014’te Ankara’ya gittiğimde Mülkiyeliler Birliği lokalinde karşılaştığım eski ama hiç eskimemiş bir dostun anlattıklarını zamanı gelince size aktarmazsam haksızlık olacak. Hem size, hem o dostu, hem anılarımıza.

Önce o dostu tanıtayım:

Ekim 2014’te Mülkiyeliler Birliği’ne, Eylül 1982’den sonra, hesabı kolay ve açık, tam 32 yıl sonra ugradığımda, “gazete odası” denilen mekanda, gazetelere göz atarken o katta çay servisi yapan son derece kibar bir insan sıkı ve harbi bir çay getirdi. Çayı harika. İçtim. Çayı getiren karşımda dikilmiş bana bakıyor. Göz göze gelince, “Şehmus Abi, beni tanımadın” dedi. Yapma yahu, kimsin? “Ben Tuncay” dedi. Nasıl tanıyabilirdim ki. Otuz iki yıl önce daha çocuk yaşlarda bıraktığım Tuncay şimdi yaşlı başlı bir insan. Yine kibar, kadirşinas, efendi. Çayın

yine en iyisini Ankara’da yine o demliyor. Hizmetin en iyisini yine o sunuyor. Evet bu Tuncay’dır. Tuncay budur.

1960’ların ve öğrenciliğimin sonlarındaki, memurluk yaşantımın ilk aylarındaki “Poker gecelerimizi” Tuncay’dan dinlemeliyiz. Bizzat yaşadığım ama geçen zamanla unuttuğum, hatta ne unutması hiç bilmediğim birçok şeyi, örneğin poker oynadığım kişilerin isimlerini soyisimlerini, o günlerdeki mesleklerini ve daha dünya kadar şeyi de. O günlerde bunlar beni hiç ilgilendirmiyordu. Hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Konum bu değildi. Konum pokerdi. Ekmek parasını kazanmaktı. Yukarıda yazdığım gibi, pokeri ikinci bir iş gibi icra ediyordum. Meraktan değil. Zaman geçirmek için hiç değil. Nitekim ay başındaki bir, iki, belki üç gecedен sonra elime o ayın sonunu getirecek kadar para geçince, bir, iki yakın arkadaşına bir parça yardım elini uzatınca pokere ara veriyordum ... gelecek ay başına kadar.

Her ay başında yeniden poker diyordum:

Memur maaşımı alınca, iş bitiminde, akşam üzeri, ağaçlı bir yer bulur, orada bir veya iki saat yürür, kendimi dinler, sakinleşir, pokerde ne tür blöfler, ne tür harbi taktiklerle para kazanabilirim hesabını yapar, oyunlar yaratırdım. Sonra küçük, popüler, mütevazı bir lokantada iyi bir yemek (en sevdiğim tas kebab, az kurulu pilav ve baklavaydı) yiyip, hazırlıklı, tam formda, son derece sakin bir hava içinde, Mülkiyeliler Birliği’ne gelirdim. Hakiki bir futbol maçına çıkacak

bir oyuncu gibi hazırlanıyordum. Yineliyorum pokeri zaman geçirmek için, eğlenmek için falan filan için oynamazdım. Yeni oyunlar, yeni taktikler denemek, maaşıma ek gelir elde etmek ve kimi zaman bütün gece bir aşağı katta, kimi zaman gazete odasında beklemekten ve uzayan geceden iflahları kesilince koltuklara kıvrılıp yatan, uyuyan ve beni bekleyen arkadaşlarıma, ki kimi hala öğrenciydi, üç-beş kuruş cep harçlığı vermek için ve bilhassa hep beraber sabah kahvaltısını Kızılay Piknik'te yapmak için ...

Sonra Ankara uyanırken biz uyumaya çekiliyorduk. Sakin sakin.

Ayın kalan günlerini ve gecelerini okuyarak, çalışarak, dinleyerek, izleyerek geçirmek artık çocuk oyuncağıydı. Burslu olarak yurtışına gidip doktora yapmak umuduyla düzenlenecek sınava hazırlanmak ta şarttı ...

“Poker gecelerimin” hepsi o yılların Ankara-Mankara'sında kaldı. Anılarımla. Burada yazdıklarım hariç.

BİR AN BİR ANI

Yıllardan 1980. Mevsimlerden yaz. 12 Eylül 1980 askeri darbesi henüz yapılmamış, dünyamız henüz tamamiyle kararmamış, anamızdan emdiğimiz helal süt burnumuzdan henüz getirilmemişti. Epey dert görmüş, gösteri yapmış, avaz avaz özgürlük, adalet, eşitlik ve kardeşlik türküleri yırlamış, kimi kez gülmüş, pek sık da ağlamış, vurulan arkadaş, meslektaş, tanıdık, tanımadık ve can yoldaşlarımızın cenaze törenlerinden birini bitirirken, diğerinkinin hazırlıklarını yapmakla geçen günlerden ve gecelerden sonraki bir an ...

Kaosa sürüklendiğimiz belli ama yine de hayat, yaşamak, yaşam-ak dayatıyor ve yaz gelince bir yılın yorgunluğunu çıkarmak, derslerin, seminerlerin yükünü atmak için ver elini tatil demişiz.

Sevimli, güleç ve güneş yüzlü dost ve arkadaşlarımızla Bodrum'un Gümüşlük nam köyüne on dakikalık yakınlıktaki bir köyevindeyiz. Çevresi değişik renklerle bezeli, haşmet ve azametle geçenleri seyreden ve seyrettiklerinden kimine göz bile kırpan çiçeklerle donanmış, kimi zaman taşla, ama bilhassa (ç)akıl-taşıyla, örtülü, kimi zaman çırılçıplak keçi yollarından epey yürüyüp, birkaç duvarcığı atladıktan sonra, çardaklı mardaklı, sapsarı dopdolgun salkım saçak üzümüleriyle ağzınıza layık, ve birkaç arkadaş birlikte kiraladığımız, bir ay kadar kaldığımız köyevine ulaşmak olası.

Elektrik yok. Mumla ve fenerle idare ediyoruz. Sabah kahvaltısını etraftan topladığımız çalı çırpının ateşinde ve evin

ocağında çayımızı demleyerek yapıyoruz. Bu da ayrı bir keyif. Orada o olanaklarla bir etli taze fasulye yapmıştım Tarih kitaplarına bile geçti (!) Övünmek gibi olmasın ... Hemen eklemek te şart : Bir daha etli fasulye yapmak nasip olmadı. Şimdiye kadar. Bu hiç yapmayacağım anlamına gelmiyor.

Köyevimiz de plaja on dakikalık. O bir aylık zaman dilimini bu on dakikalar arasında yedik, bitirdik. Ama kalanlar, anlatılacaklar da var.

İşte o plajın arkası hemen ağaçlık. Yoksa ormanlık mı demeli ? Evet kesinlikle küçük bir ormanlık : Hakkını yememek lazım : Bağ, bahçe meyveleriyle yüklü.

İşte orada ve bir anda plajdayız. Evet. Kimsecikler yok gibi. Güneş var : Doruk noktasında. Deniz var : Dingin. İpince kum var : Sar da sarmala. Plaj ıssız. İnsanoğullarından varolanlar, dün gecedan kalanlar, yeni uyanmışlar, birbirinden dünyalar kadar uzakta ve herbiri keyfince deniz, güneş ve ince kumla derin söyleşilerde ...

Zaman sayfanın bir köşesinden öbürüne akıyor. Güneş iyice çarpmaya başlayınca ve açkınca, her öğlen olduğu gibi, plajla ormanın birleştiği noktada, ormanın gölgesini, plajın insanoğullarını çekip alan, çekip alan, ama asla teslim etmeyen, kır lokantasına karnımızı doyurmaya gidiyoruz :

Yiyenler yiyeceğini yemiş ve gitmiş, mütevazı ve derme çatma kır lokantası her zamanki gibi bu saatte yine sakin. Bizim biraz geçikmeli gelmemizin bir belirleyicisi de bu zaten : Sakin kır lokantasının keyfini çıkarmak, kafamıza göre karnımızı doyurmak, lokanta sahibi, oğlu ve tanıdık bir-iki köylüyle iki

satır sohbet etmek ve bilhassa renklerin ve hele o akıl almaz sarının ayrıntılarında yitmek.

Lokantaya varır varmaz mutfağa dalıp, “Bugün ne var ?” diye sorduğumda, lokanta sahibinin 25-26 yaşlarındaki oğlu, bana bilmiş ve hınzırca bir göz attıktan sonra “Gel de gör” dedi :

Toprak fırına küreğini salladı ve iri bir tepsiyi çıkarıp önümüzdeki koca masanın üstüne koydu. Kocaman tepsinin içinde kıpkızıl bir yabandomuzu yavrusu : Toprak fırında, güveç usulüyle ve domates, biber, patates, biber, patlıcan, soğan, sarmısak ve binbir otların bir güzel pişirilmiş. Harika !

Tamam dedim, bize birer porsiyon, yanında da çay ve su.

Bize cömertçe sunulan parçayı sebzesiyle birlikte tadına vara vara bir güzel mideye indirdik. Unutulmaz bir ağız tadı. Ağızda eriyen mis gibi kızarmış et parçası. Et değil bu başka bişey. Tadını unutulmazlardan.

Bizim yememiz o kadar ilginç değil mutlaka. Daha önceden nasıl olsa biliyoruz : Bu kadar taze, bu kadar iyi pişirilmiş olmasa bile domuz ve yabandomuzu eti yemişiz. Tadını biliyoruz. Asıl ilginç olanı lokanta sahibinin oğlunun da bizimle birlikte yemesiydi. O yörede yabandomuzu avının şöyle böyle yapıldığını yemek sırasında bize anlatan da o. Anlattığına göre, ana-baba yabandomuzları avlandıktan sonra Milas’a götürülüp “Rumlara iyi bir fiyatla” satılırken, yavru yabandomuzlarını kendileri için ayırıyorlarmış. İşte bunun sonucunda birkaç gün önceki avdan, o gün kısmetimiz olmalı, yavru yabandomuzundan bir parça da bizim tabağımıza düştü.

O günün öğleden sonrasının o ilk saatlerinde çok güzel tadımlık bir öğlen yemeği yedik ki aradan geçen onca zamana karşın tadı hala damağında.

Köylü gençin yabandomuzu eti yemesi ve bunu daha önce de yaptığını, yaşlılarının da yabandomuzu etine sarıldıklarını anlatması, bölgede gençlerin yabandomuzu avına ve etine meraklı olduklarını öğrenmemizi sağladı. Domuz eti ve yabandomuzu eti yenmesi konusunda bu yörede diğerleriyle kıyaslanınca farklılığı gösteren bir olay bu. Böylece yöre insanların et ihtiyaçlarının bir bölümünü, belki tamamını, bu yoldan karşıladıkları anlaşılıyor. Bu da yabana atılmamalı. Bunu asıl belki de en önce, 1960'ların başındaki "Taş"larında ve/veya köşe yazılarında "Köylülerimiz yedikleri et oranını arttıırırlarsa ve köylerinde tenis kortları kurup tenis oynadıklarında kalkınmış oluruz" diye yazan Çetin Altan'a anlatmalıydım. Ve oğullarına da. Bir de Mustafa Ekmekçi'ye.

COĞRAFYA-M

Deniz, o kadar uçsuz bucaksız, o kadar uzak ki, karşımızda sakın, dosdoğru çizilmiş bir çizgi halindeki ufuk sanırsınız : Mavinin Şoku : Derinden duyumsanan. Yalnızlık kokuyor.

Denizdan sonra, bize doğru iki adım atın lütfen : İşte geniş bir “quai” : Fransızların resmi ve alışılmış ağzlarında rıhtım dedikleri mekan : Kaldırım taşlarıyla döşeli. Defile için erken. Güvercinler kırıntı peşinde yürüyor şimdilik.

Sonra tesbih taneleri gibi dizili bir sıra ağaç. Boydan boya. Hepsi aynı yükseklikte, aynı genişlikte, eşit ama yapay. Yere çakılı.

Ağaçların peş peşe sıralandığı, rıhtımın bir parça genişlediği noktada birinci/birincil/birinci sınıf çocuk bahçesi. Çevresinde, iki taraflı, birer masa tenisi : 2024 Olimpiyatları için herkes kolları sıvamış durumda. Burada düzenlenecek. Biliniyor.

Biraz ötesinde birinci sınıf çocuk bahçesinin bir sıra ağaç ve hemen orada bisikletliler (bicyclette : Fransızcadan ödünç alınmış ve geri verilmesi unutulmuş bir sözcük daha) için özel bir yol. Ve genişçe bir kaldırım. Şimdilik bomboş.

Sonra tek otomobilin (Fransızcadan bu da : automobile) geçebileceği büyüklükte veya küçüklükte bir şose : Nereden baktığınıza göre değişiyor. Unutmadan eklemeli : Şose Fransızca chaussée sözcüğünün telafuzunun aynen

alınmasından ibaret bir kelime ve “İki yaya kaldırımı arasında kalan taşıt yolu” biçiminde tanıtılıyor sözlüklerde. Tabii Fransızcada. Az mı ?

Sonra futbol (football. İngilizceden) oynanan, spor (sport : Fransızdan) yapılan, çevresinde koşmaya elverişli bir kulvar (couloir. Fransızcadan) bulunan saha : Ağaçlar, çiçekler ve musluklar arasında, donatılmış baştan aşağıya.

Daha sonra iki tarafı kaldırımlı bir şose daha : Sadece iki otomobilin geçebileceği büyüklükte.

Biraz daha yaklaşalım kaldığımız eve :

İşte bir küçük park ve içinde ikinci/ikincil/ikinci sınıf çocuk bahçesi : Anaların kiminin başı örtülü, kiminin ki açık. Çocuklar çoksesli ve çokdilli. Olumsuzluktan olumluluk yaratmak için koşuyorlar. Kimi bisikletli. Kimi küçük bir futbol topuyla Neymar Junior taklidinde. Forması sırtında ama formunu henüz tam anlamıyla bulamamış. Ne de olsa mevsim başı ... Aklıma gelmişken size de sorayım : Brezilya futbol piyasasında monopol sahibi olacak mı ? Ne diyorsunuz ? Her milli takımda birkaç Brezilyalı futbolcuya ne dersiniz ? Stadyumlar katedrallere dönüştürülecek demektir bu.

Küçük parkın etrafında sıra sıra evler : Kimi minik bir bahçe içinde, kimi apartman türünde. Daireler birbirine bakmıyor, denize ve ufuka bakıyor. Mavinin derinliği akşam serinliğinde balkonlarda yankılanıyor.

Her mekanın, alanın, sahanın, parkın, kaldırımın ve şosenin “müşterisi” farklı. Ayrı ayrı.

Güvercinler her yerde sürünüyor. Yürüyor. Ama asla uçmuyor. Woody Allen onlara boşuna “Uçan fareler” diyor, boşuna çünkü artık uçmayı unutmuşlar.

Birinci çocuk bahçesinin çocuklarıyla ana-babaları ikincidekilerden farklı : Bunu elbette çok derin, sıkı ve uzun “sosyolojik” (sociologique. Fransızcadan) gözlemlerden sonra saptamak olası. Şaka : Çünkü bir tur atınca bile “hiç bilinmeyenli eşitliksiz denklemi” çözülüyor iyi kotarılamamış iki bilinmeyenli bir denklem gibi. Gözünüzü kapasanız bile. Ama şık ve şok olsun diye işte böylesine sosyolojik sosyolojik kelimeler kullanıyoruz. Kullanmıyoruz : Toplumsal sözcüğü de hani hiç te fena sayılmaz.

Rıhtımda turlayanlarla, ara şosedde ve sonrakinde dolaşanlar da birbirinden farklı.

Sanki bu küçük ama derin mekanlar bütününde, işte bu coğrafyada (işte başlığımızı da bulduk burada) görünmez eller görünmez sınırlar çizivermiş. Ve her alanın, mekanın, sahanın, yerin kendi yurttaşları o sınırları asla aşmıyor : Aman ne olur ne olmaz : Gümrüğe dikkat (!) Vizesiz geçemezsiniz. Elinde veya cebinde küçük defteri ve kalemiyle geçiveren yazar hariç !

“Müşteriler” günün, gecenin ve geçenin ötesinin değişik saatlerine göre de değişiyor. Ayın ve güneşin varlığına göre de. Kimi saatlerde çocuk bahçesinde, birincisinde, keşlere,

“üfleyenlere”, içenlere, “iğne yapanlara” rastlamak da olası : Evet burada esrarcılar, “iğneciler” sırada. Bazen yerlere serilmemek için birbirlerine salkım saçak sarılı insan yumaklarını görmek te mümkün. Üzülmemek elinizde değil. İnsanlık bu durumda işte burada. Göz yaşartıcı bir manzara. “Şişşt ! Şişştttt !” diye seslenerek, seslenmeye çabalayarak size de bir şey(ler) önerebilirler. Bu ille “uyuşturucu” da olmayabilir. Kendinden geçmiş, özü özünden uzaklaşmış, yerinden kıpırdamayan genç bir bayan, size “et satmaya” bile kalkabilir. Genç bayan “sıkıntıdaysa”, “günlük dozunu” alamamışsa ...

Ağlama Martin. Ağlama ne olur !

Ve hayat işte aynen böyle yaşanıyor bu coğrafya(lar)da.

Zaman geçti.

Zaman geçiyor.

Geçti evet. İz bırakmadan. Bir hayat daha yaşandı.

“Güya yaz” bitti bu coğrafyada çoktan, evet buna “yaz” demek zor, çünkü aynı günde sabah sonbahar, öğleden sonra ilk yarıda yaz (arada sırada), ikinci yarıda ilkbahar, bir günde üç mevsimi yaşadık doğrusunu isterseniz. İşte böylesine bir “üç mevsim birgünde” sona erdi, şimdi artık hakiki-gerçek sonbahar burnunu gösterdi, titremeler başladı, güneş halimize gülüp duruyor ama asli görevini yerine getirmekten aciz: Evet güneş bu coğrafyada ısıt(a)mıyor. Ama gülümseyen haliyle de

olsa başımızın üstünde yeri var : Ne de olsa Gün-eş. Ne de olsa.

Peki o zaman nerede ısıtan bir güneş bulabiliriz ? Nerede ? Karı ve soğuğu eksik olmayan ama güneşiyle ısıtmayı da asla ihmal etmeyen, yeri doldurulamaz, vefalı, renkli, zorlu, eksikliği duyumsanan ülkemizde elbette.

Sırt çantasını ve bilgisayarını/Bilgi-Sarayı hazırlamanın zamanıdır. İlk yağmurla gitmenin de.

NOT: Fransızcadan veya başka dillerden ödünç alınan kelimeleri kullanmadan bu makaleyi yazabilir misiniz ? Yazabilerseniz nasıl ? Yazarlar ve/veya deneyenler arasında yapılacak seçmede kazanan(lar)a tek ciltlik kitaplarımdan istediğini hediye edeceğim. Duyduk duymadık demeyin !

JACQUES ARTIK ORADA DEĞİL

Paris'in kuzeydoğusunda popüler bir mahallesindeyiz.

Kapalı Çarşı'nın hemen önünde.

Kapalı Çarşı'nın hemen önünde de bir bank.

Sıradan bir bank. Ama yine de hemen belli oluyor. Bu bank sıradan belki ama alışılmışlardan değil. Çünkü bu bank bir çiçek bahçesi gibi donatılmış. Yaklaşıyorum ve çiçek saksılarını sayıyorum : Küçük boy otuz tane, belki biraz daha fazla. Ayrıca dört veya beş demet çiçek, karanfil, gül ve leylak... Elli kadar mum. Minik mumlardan evet elli kadar. Naylonlara sarılıp sarmalanmış birer sayfalık ve bilgisayardan çıktıkları her hallerinden belli yazılar, notlar, şiirler... Ve iki adet fotoğraf. Onlar da naylonla korumaya alınmışlar, sarılıp sarmalanmışlar. Çünkü yağmur yağar, kar düşer, rüzgar eser, fırtına çıkar, belli mi olur. Alıp götürmesinler diye.

Kaç ay oluyor, buraya yerleşmişti Jacques. Bu bank ve hemen önündeki otobüs durağını "mesken" tutmuştu. Sıkı ve sahici yağmur yağınca Jacques bankını terk eder ve önündeki otobüs durağına sığınırdı. Battaniyeleri, birkaç naylon torbadaki "malı mülküyle". Evet yetmiş küsur yaşın sonunda Jacques'ın bütün varlığı şu birkaç naylon torbadakilerden ve sırtındaki giysilerle birkaç battaniyeden ibaretti. Yetmiş yıllık ömür, emek ve bu.

Jacques'ın battaniye sayısı soğuklarla doğru orantılı olarak arttı. Bu kış da Paris'te pek insafsız oldu. Pek soğuk ve pek insafsız. Mahallede insanlıkla ve insanlarla dayanışma duygularını hala canlı tutanlar, kadınlar, erkekler ama bilhassa çocuklar ve gençler, neredeyse her biri bir battaniye hediye etti Jacques'a.

En son ne zaman gördüm Jacques'ı ? Cuma günü yanılmıyorsam. Bankaya girerken. Ben bankaya giriyordum, iki genç ve şirin ortaokullu kız çocuğu ise Jacques'a soruyorlardı:

Biri: Bir kahve ister misiniz ?

Öbürü: Bir de sandviç ?

...

Bankadan çıktığımda gördüm, iki kız çocuğu küçük ve ince bir tepside bir kahve ve bir sandviçle Jacques'ın yanındaydılar. Jacques'a ve çocuklara bir selam çakıp yoluma devam ettim. Jacques mutlu(mu)ydu. Çocuklar sevecen.

Peki ya sonra ?

Dört gün geçti aradan.

Salı sabahı kuşluk vaktinde öldü Jacques. O bankın üstünde yakasına yapıştı ölüm. Jacques bu, bizim mahallenin bilgisi, kavga etmedi, hır çıkarmadı. Bıraktı kendini ölümün ellerine. Bıraktı kendini usulca. Tek başına. Kimsesiz. Çaresiz. İtiraz etmedi. Ne ben ona selam verebilirdim o saatte, ne de o iki

şirin çocuk ona bir kahve ve bir sandviç sunabilirlerdi. Ne de battaniyeler soğuğu sığağa çevirebilirdi.

Jacques öldü evet. Tek başına. Kimsesiz. Çaresiz. İtiraz etmedi. Savunma hakkını bile kullanmak istemedi. “Son hakkı” olarak bir cigara rica ettiği rivayeti dolaşüyor ama sabah kuşları doğrulamaktan kaçındılar.

Evet, Jacques gitti: Bir bankın üstünde uyurken. Ölüm sessiz geldi. Bembeyazlarını giyinmişti ölüm. Ama kardeşlerim emin olabilirsiniz Jacques zaten buna önceden hazırlıklıydı. Kaç defa “Bu kadar yaşadım artık gitmek zamanı geldi” deyip durdu. Şaka değildi demek. Zaten şüphelenmeliydim yaşını sürekli fazla gösteriyordu. Ve iki günde iki yıl daha ekliyordu. Evet Jacques hazırlıklıydı. Bizi de hazırlıyordu.

Habere önce polisler geldiler. İlk yardımla. “Evet, ölmüş” dediler. Kağıtların bir kısmına polis el koydu... Sonra Jacques’ı alıp götürdüler. Sabah kuşları aniden mahalleyi terk ettiler. Kapalı Çarşı’nın damından iki, üç, beş... yağmur damlası düştü. Buz tuttu. Esnaf “İyi adamdı” dedi, dükkanların kapıları açıldı yeniden... Kapıların önü süpürüldü her zamanki alışkanlıkla. Tam o saatte çöpçüler geçtiler çöpçü arabalarıyla. Jacques’tan kalanları onlar “yuttular”. Battaniyeleri, naylon torbaları gitti Jacques’ın...

Metro homurtularıyla güne adım atan başkentte önce ortaokul çocukları “uyandılar” mahallede bir eksiklik olduğuna. Önce o iki şirin bızdık fark ettiler Jacques’ın gittiğini. Koşarak

girdiler Kapalı Çarşı'ya : Hemen girişte soldaki çiçekçi dükkanına daldılar, kaç öro şu pensée'ler, tam mevsimidir, ikişer saksı aldılar ve bankın üstüne koydular. İlk derse biraz geç kaldılar ama olsun : Jacques'ın bıraktığı boşluk çiçeklerle doldurulmalıydı. Sonra bankada çalışan manken gibi şık ve nefes kesen genç kadınlar, sonra mahallenin alışverişe çıkan ev kadınları ve nihayet on ikiye doğru yaşlı nineler Jacques'ın bankını donattılar. Uzun saçlı, saçı sakalına karışmış oğlan Jacques'ın geçen gün süpermarketten alışverişten dönerken çektiği fotosunu bankın sırtına astı. On veya on iki yaşındaki bir bebe, birkaç gün önce Jacques bankıyla otobüs durağı arasında dolaşırken, yukarıdan, evinin balkonundan çektiği yeni bir fotoyu zımbaladı. Şair olacağı söylenen öğrenci, biraz "Mecnun", getirip şiirini yapıştırdı. Ve mahalleli Jacques'ın bizzat kendisinin silmek istediği ve silinmek üzere olan geçmişinin üstündeki tozları aldı. Silkeledi. Ve geçmişçi kağıtların arasından bize göz kırpmaya başladı :

Böylece öğrendik : Jacques'ın soyadı Laurent'mış. Ulan Jacques alem adammışsın, alacağın olsun. Hep sakladın soyadını. İşe bak şimdi öğreniyoruz. Jacques, kağıtlarına göre, Aralık 1933 doğumluymuş. Yani hesabını yapalım:

Jacques Laurent (madem ki soyadını öğrendik yazabiliriz) 76 yaşındaymış. Bu 78'i veya kimi gün 82'yi nereden çıkarıyordu o zaman. Belki 2, 7 ve 8'i çok sevmesinden. Jacques kardeşim Belleville'de doğmuş. Paris'in bu sevimli ve harıl harıl emekçi mahallesinde. Hem mahallenin ismine bakar mısınız lütfen :

Güzelkent. Jacques'lara da bu yakışır yani. Jacques'ın çocukluğu, ilk gençliği, gençliği, orta yaşlılığı ve yaşlılığı, tümü, hepsi, tamamı, otuzikikisimtekmilibirden (yazımda hata yoktur) aynı mahallede geçmiş. Ve hayatın hiç şakası yok, ilkokul diplomasını cebine koyduktan sonra Jacques babasının garajında "mécano" olarak çalışmış. Ve bütün emekçi hayatını ev, garaj ve hemen garajın karşısındaki cafe ve restaurant'ta tüketmiş. Cafe restaurant'ın adı da bir alem : La Boule d'Or. Altın bilye. Ama isterseniz onu "Altın Kafa" olarak da çevirmek mümkün. Artık keyfiniz nasıl isterse. Ancak aklınızda bulunsun : Cafe restaurant'ın logosunda "bilye" var.

Bütün bunları ve dahasını bütün mahalleli, ölümünden bir hafta sonra, yine bir Salı, akşam üzeri, iş çıkışı, Jacques'ı anma toplantısında öğrendik. Votkalarımız, sıcak şaraplarımız, viskilerimiz ve burada sayamayacağım bütün "kötü alışkanlıklarımız" bizimle, biz Jacques'laydık. Kadınlar. Erkekler. Çocuklar. Şair şiirini okudu. İşte tam o zaman aklıma Erol Zavar'ın şu şiiri geldi ve ben de, artık dayanamayıp, onu patlattım. Şimdi tam sırasıdır sizinle de paylaşıyorum :

"Şimdi kış
Ölümün vaktidir derler
Ve tecrübelerimden bilirim
Kışın ölene söverler
Kusura bakma ölüm
Ben arkamdan sövdürmem
Bu randevuya asla gelmem"

Bekle ölüm. Erol gençtir ve hayatla randevusu vardır, ölümle değil. Onu çok iyi anlıyorum. Jacques'ın fakat ölümle randevusu vardı ve buna hazırlıklıydı. O nedenle ölüm karşısına çıktığında şaşırmadı hiç ve sadece şunu söyleyebildi : "Neden geciktin bu kadar ?"

Ben bunları anlattıktan sonraydı sanıyorum, o şirin ve küçük kız çocuklarından en haylaz benzeyeni yazdığı bir metni okudu : Sanki Jacques. Ne zaman eşi terk etti Jacques'ı ? Neden bir işyerinde (reklamını yapmamak için ismini yazmıyorum) emekçi olduğunu öğrendiğimiz oğlu Jacques'ı ne aradı ne sordu ? Neden kirasını ödeyemez olunca evinden, ömrünü yoğurduğu evinden, çıkarıldı ? Neden bu başkent bu kadar insafsız ve insansız kaldı ? Neden ? Neden ?

Jacques şimdi Paris'te Kimsesizler Mezarlığı'nda yatıyor. Bizim aklımızda ise hep iki elinde iki torba, yarı gülen yarı ağlayan, bir sigara içimlik sohbetlere her zaman hazır, geçmişini silmekle uğraşan, ölümün gelmesini bekleyen hınzır ve bilge, hareketsiz ama kendi dünyasında sürekli devinim içinde ve iç yolculuğunda rahatlamış, göreceğini görmüş, ununu elemiş, eleğini asmış bir Jacques kaldı.

Bir de kardeşlerim her gün güzelleşen bankı. Ve o bankın önünde duran, şiirleri ve metinleri okuyan, birbirleriyle konuşan (çok ender bir hadisedir Parislilerin birbirlerine hitap etmeleri böylesine birbirlerini tanımadan çünkü) genç, yaşlı ve bilhassa çok yaşlı kadınlar ve erkekler, saç sakalına sakalı

bıyığına karışmış genç “filozoflar” ve elbette haylaz çocuklar : Mahallenin gülümseyen yüzleri.

Benim için de böyle bir bank süslenecek olursa ölmeye hazırım. Hemen. Yanlız yine de bir şartım var : Oral Çalışlar ve Melih Aşık kardeşlerim mutlaka ölümünden sonra birer anma ve anı yazısı yazmalılar. Hele Melih. Çünkü Jacques’ın bankı birkaç yıl önceki Paris buluşmamızdaki bir öğlen yemeğimizi, bizim Mülkiye dilinde buna “kayıntı” denir laf aramızda, atıştırdığımız Çin lokantasına iki adım. Lokantadan çık, hemen sola dön ve iki adım at ve orada dur : İşte Jacques ve işte bankı.

“YAĞ YAĞMUR YAĞ!”

Kırkikindi yağmurlarından biri daha başladı: Köyevindeyiz ve yağmur burada hep böyle inceden inceye başlar, kuşları susturduktan sonra, ve hızlanarak sürer. Kimi kez durulur, kimi kez hızlanır/hazlanır. Biraz da nazlanır.

Burada çiftçiler yağmur duasına çıkmazlar, uzaktan acaip yersel yaratıklara aşık attıran, dev sulayıcılarla mısır ve buğday tarlalarını sularlar: Gün ve bilhassa gece boyunca.... Ama ince yaz yağmurlarını da önemserler.

Bu yağmur kaç dakika, kaç saat devam eder? Meçhul. Gününe, kümülüslerin keyfine kalmış bişey artık.

Mola vermek lazım. Yağmur da durdu zaten.

Bir kahve, iki küçük pasta.

Aradan zaman geçti.

Yağmur duralı epey oldu. Ama güneş hala utangaç. Çıkıp bir tur atmalı diyorum. Atmalı mı? Atmamalı mı? Bilemiyorum.

Belki daha önce size bahçemizden son haberleri vermem gerekiyor:

Can eriklerimiz, yeşil eriklerimiz ağzınıza layık. Buralara gelebilerseniz bizzat tadına bakabilirsiniz, ağaçların serin gölgesinde. Gelemezseniz mutlaka reçelini iletacağım bu

sonbahar veya kışta. Bir kavanoz reçel kalkar gelir oralara. Sobe! der.

Mevsimlerin belirsiz olmasından mı, birbirlerine iyice karışmalarından mı, yoksa başka nedenlerden mi bilinmez bu yıl Fransa'da meyve yılı olacak. Bu kesin.

Eriklerin dallarını görseniz şaşarsınız: Dopdolu. Resmen çimlere kadar eğilmiş. Sanki Sultanı selamlayan harem ağası ve harem oğlanları. Yerlerde sürünen dallar. Erikler tek başına ağır değil elbette ama bir dalda onlarcası olunca teslim bayrağını çekiyor dallar. Fırsat bulunca fotolarını çekip göndermek isterim.

Şeftali ağacımız da öyle. Rüzgara bile direniyor şeftali dolu dallar.

Finduk ağaçlarımız da cömert. Birer birer değil beşer altışar finduklar. Ama bakalım bu yıl sincap ailesinden bir iki tane kalacak mı bize? Fındıklar başta bütün meyvelerimizi paylaşmaya razıyım, ama sincapların silip süpürmeleri biraz üzüyor. Geçen yıl bir tane bile bırakmadılar keratalar. Yahu bu ağaçı ben ektim, ben suladım, ben taradım, ben kestim dallarını, büyütüp bu günlere ben getirdim, ben de tadına baksam ne olur? İyi olur. Tadı da pek güzel hani. Bir görseniz sincapların sabahın erken saatlerinde finduk çalışmalarını hayran kalırsınız. Böyle hırsızlığı da her babayiğit yapamaz hani. Hele sincap takımının finduklarımızı çaldıktan sonra kaçış taktiklerini görseniz bayılırsınız : Tam bahçenin ortasında

birden bire durup arkasına bakıyor, hani kovalayan var mı gibi, ama kimi zaman bu sevimli salak korku içinde minik elleriyle tuttuğu findukları düşürünce tamamen panikliyor ve aniden kayboluyor, önce ilk ağaçta tırmanıp izini kaybettirdikten veya kaybettirdiğini sandıktan sonra... Komşu bahçeden çaldıkları çerezleri getirip bizim bahçede (onlara kalırsa daha sakın) güya bildikleri yerlere gömmeleri ise başlıbaşına bir film. Oysa bir süre sonra nereye sakladıklarını unuttukları çerezleri çimleri keserken bizzat ben buluyorum ve sincap otayolunun üstüne koyuyorum, gelip alsınlar diye...

Güllerimiz ise acaip. Birinin “markası”/türü Catherine Deneuve. Sinema oyuncusu değil gül: Nazik birkaç “sayfa”. Açık pembe, hafif bir parfüm ve ortalık mest. Catherine demek böyle kokuyor!

Elma ağaçlarımız da epey yüklü. Ama daha birkaç hafta beklemek lazım. Pardon unuttum biz de ilaç molaç yok. Sadece birazcık toz var. Havanın tozu. Ellerinizle elmanın tozunu aldıktan veya suda yıkadıktan sonra ağzınıza atıp laplap yemek mümkün.

İşte böyle.

Paris yanıyordu son günlerde ve son haberlere göre yangın sürüyor. O sıcaklardan canımızı kurtarmak için kendimizi köyevine attık. Ama çalışmaya devam. Kitapların yeniden okunması ve yeni makalelerin yazımı sürüyor. Bunun üzerine

yeni bir kavram yarattım: Vacances actives. Aktif tatil. Bize de bu yakışır hani. Yan gelip yatmanın saati gelmedi henüz çünkü.

NOT: Başlık Abidin Dino'nun bir şiirinden geliyor. O nedenle tırnak içinde. Şiirin tamamı ve dahası için ekitap.ayorum.com'da sunduğumuz Abidin Dino'ya Dair başlıklı çalışmama bakılabilir.

HER HAYAT BİR HAYAT (Özgeçmiş Yazmak)

Her hayat anlatılmaya ve yazılmaya layıktır. Kimi insan oturur kendi hayatını bizzat yazar. Anılarını yayınlar. Kalanlara bir iz, birkaç insanlık dersi armağan etmek umuduyla.

Kiminin ise değişik nedenlerden anılarını yazmadan gittiğini biliyoruz. O zaman onların yaşamını yazmak işini birilerinin üstlenmesi gerekiyor. Yoksa gidenlerin kişisel ve birçok kez ortak hafızamıza mal olmuş anları ve anıları yitmiş olacaktır. Toplumsal tarih çalışmaları henüz yeterince gelişmemiş bizler böyle bir lükse sahip değiliz. Gidenlerin anılarını yaşatmalıyız. Bunun için de onların hayatını anlatmalı, yazmalı ve yayınlamalıyız ... Elbette herkes kendi köşesinde, olabildiğince kendi olanaklarıyla.

Hayatları yazılacakların ille gitmelerini beklemek te gerekmez. Yaşayan birçok yakınımızın, akrabamızın hayatını yazmak ta mümkün. Onlarla birlikte. Ve onlar bizimleyken.

Kendi payıma bu bağlamda yaptıklarımı raporunu söyle sunabilirim :

Yılmaz Güney'in özgeçmiş, hayat hikayesi, yaptıkları, yapamadıkları, tasarıları, sineması ve siyasi eylemleri üzerine üç kitap yazdım.

Abidin Dino üzerine biri üç ciltlik olmak üzere iki çalışmayı meraklılarına sunmak olanağı buldum. Bir de

ekitap.ayorum.com'da sunduğum e-kitap var, ücretsiz okunabilecek. Tıklamak yeter. Tıkla-bak !

Remzi Raşa üzerine minik bir kitapla, hayatını ve resim sanatına aşkını dile getirmeye çabaladım.

Fahri Petek üzerine yazdığım kitapta, çocukluk ve gençlik anılarını, İstanbul, İzmir ve Bergama'daki siyasi çalışmalarını, ülkesini terketmek zorunda kalmasını ve ilk geldiği yıllarda Paris'te epey zorluk çekmesine, kimi günler aç kalmasına rağmen, bilimsel alanda ve uluslararası düzeyde ismini nasıl duyurduğunu aktarmak şansını yakaladım : Bir Hayat, Üç Can. Formüllere bayılan Fahri Petek için : 1H3C.

Osman Şahin üzerine yazdığım kitabı da eklemeliyim.

Ama yine de burada ismi geçenler üzerine herşeyi anlattığımı iddia edemem. Hayatları üzerine her şeyi bildiğimi de ileri süremem. Daha yazılacak birçok şey vardır mutlaka. Bizzat yazmak ve daha önceki çalışmalarımı tamamlayıcı yeni bilgileri sunmak ta istiyorum. Bir veya iki kitapla böylesine çok boyutlu insanların, yazar, sinema ustası, şair, ressam, sanatçı, bilim adamı, aydın ve yaratıcıların yaşamını aktarmak zordur çünkü.

Babam, anam, ağabeylerim, kız ve erkek kardeşlerim ve diğer akrabalarım, çocukluk ve ilk gençlik, fakülte ve meslek hayatımdaki arkadaşlarım ve dostlarım üzerine değişik yerlerde birçok makale yayınladım. Bunları birgün derlemek ve kitap olarak sunmak da istiyorum elbette. Belki daha fazlasını

yazmak olanağını da bulurum. Bunu zaman, bana ayrılan zaman cetveli gösterecek.

Özgeçmişsel çalışmalar yapan biri olarak bilinince kimi yakın dost, arkadaş ve meslektaş, nasıl çalıştığımı, nasıl araştırma yaptığımı, kısacası bu tür uğraşlarda yöntemimin ne olduğunu ve bu konuda ne tür tavsiyeler yapabileceğimi sordular ve soruyorlar.

Bu sorulara kimi yanıtlarımı yukarıda andığım kitaplarımın sunularında, metinlerin içinde, sonuçlarında, kaynakçalarında aktardığım oldu. Ama madem ilgi çekiyor, burada bunları biraz daha derli toplu sunmanın yararlı olacağına ve bu tür çalışmalar yapacaklara belki yol gösterebileceği için gerektiğine inanıyorum. Bunlar bu konuda araştırma yapan, yazmak isteyen yazarların, gazetecilerin, araştırmacıların, bilim kadın ve erkeklerinin bir gün veya başka bir gün işine yarayabilir.

Uzun kış gecelerinde, televizyonların akıl almaz ve hafıza yitirmeye/yitirtmeye yönelik saldırılarına rağmen çocuklarına, torunlarına, yakın veya uzak akrabalarına anlarını ve anılarını anlatanların yaşam kitaplarının yazılması umuduyla. Anımsatmakta yarar var : Yazılan kalıcı olur. Yazıl-an. Yazıl-anı.

Bu tür çalışmalar bir insanın, bir kadın veya bir erkeğin özgeçmişinin en iyi biçimde yansıtılmasına yöneliktir. Enazından bu amacı taşır. Bu amaca ulaşır mı ? Ulaşamaz mı ? Bunu okuyucusu görecek ve karar verecektir. Son karar verici

okuyucudur. Meraklısıdır. Yazar olarak biz elimizden geldiği kadar en iyisini yapmaya çalışır, çabalarız.

Ele alınan kişinin özgeçmişini en iyi biçimde yansıtabilmek ve anlatılanların kalıcı olmasını sağlamak için görsel malzeme son derece önemlidir. Bu tür çalışma, fotoğraflarla, belgelerle ve benzeri görsel malzeme ile donatılmalıdır, böylece çünkü daha da güzelleşecektir. Böylece epey fiyakalı olacak bu tür bir kitap yeni isimlere, yeni gazeteci, yazar, eleştirmene ulaşabilecek ve onların ilgisini çekecek zenginlikte olunca yeni şeylerin yazılmasına mutlaka fırsat verecektir. Böylece bu tür bir kitap hem yazarının hem okuyucularının olacaktır. Her okuyucu kendinin veya bir yakınının özgeçmişini bizzat kaleme bile alabilecektir.

Bu tür kitaplarda altın kurallardan biri görsel malzemenin konulduğu sayfada anlatılanlarla ilişkisinin olmasıdır. Örneğin çocukluk yıllarını anlatırken evlilik ve/veya emeklilik anlarındaki fotoyu veya fotoları kullanmamalıyız. Fotoları anlatılan hikayede yeri gelince koymalıyız. Evet evlilikte, emeklilikte fotolarda bulunanlar anlattığımız kişinin yakınları olabilir ve onlardan çocukluk yıllarında da söz etmiş olabiliriz ama evliliğe giden yolları, emeklilik öncesi hayatını aktarmadan fotosunu koyarsak doğru olmaz. Futbolistik bir deyiş kullanırsak “oyun dışı” kalırız, “ofsayta düşeriz”. Amaç görsel malzeme ile anlatılanın zamandaş, eşzamanlı olmasıdır.

İkinci altın kural, hayat hikayesinde isimleri geçen yakınlarımızın ve arkadaşlarımızın daha gençliğini anlatmadan, neleri nasıl yaptığını aktarmadan öldüğünü yazmamalıyız. Önce o insanları yaşatmalıyız, onlarla birlikte koşup, onlarla birlikte eylemlere katılıp, onlarla birlikte yürümeliyiz. Hele anlattığımız hikayenin kahramanının yakını, arkadaşı için “ölümsüzdür” diyorsak, öylece anılmaları gerekiyor ve daha kitabın ilk sayfalarında öldüklerini belirtmemeliyiz. Her şeyin bir sırası var : Ölümün bile. Önce yaşamak lazım sonra gerekirse ölmek. Bu hiç ölüm anlatılmayacak anlamına gelmez. Ölüm ve cenaze törenlerinden anlatılanlarla doğrudan doğruya ilişkisi olanlar elbette aktarılmalı.

Hayatta olanlarla bizzat söyleşi yaparak hikayelerini yazmak mümkün. Ancak bunlar kişisel hafızaya dayalı olarak aktarıldıkları için ve hafıza genellikle seçici ve benmerkezci olduğundan, anlatılanları yazılı kaynaklar varsa onlarla, yoksa başka tanıklıklarla karşılaştırmak gerekiyor. Böylece anlatılanların doğruluğu sınanabilir.

Hayatta olmayanların daha önce yazmadığı, anlatmadığı hayat dilimleri için onu tanıyanlarla, yakınları ve arkadaşlarıyla söyleşiler yapmalıyız. Söyleşiler konu iyi bilinerek gerçekleştirilmelidir. Her anlatılana yüzde yüz doğruymuş gibi inanmamalı, belli bir eleştiri payını saklı tutmalıyız. Bu, her anlatılan yanıltır veya eksiktir anlamına da gelmemeli. Ama Yılmaz Güney’in *Umut*’taki kahramanı Cabbar’a söylettiği gibi

“Tedbiri elden bırakmamak lazım.” Anlatılanı yazılı kaynaklarla karşılaştırmalıyız.

M. ŞEHMUS GÜZEL

ÖZBEÖZ

ekitap.ayorum.com